

ISSN 2309-9763

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Педагогічна освіта: теорія і практика

Збірник наукових праць

Випуск 23 (2-2017)

Частина 2

м. Кам'янець-Подільський
2017

Рецензенти:

Коссаковський Едвард, доктор, професор, Краківська академія мистецтв ім. Яна Матейка, м.Краків, Польща; **Рокачук В.В.**, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник, Інститут культурної спадщини АН Молдови, м. Кишинів, Молдова; **Тарасенко Г.С.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського, м. Вінниця, Україна; **Чепіль М.М.**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький педагогічний університет імені І. Франка, м. Дрогобич, Україна.

Рекомендовано до друку рішеннями вчених рад Інституту педагогіки НАПН України

(протокол №11 від 27.11.2017 р.),

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

(протокол №11 від 09.11.2017 р.).

Міжнародна редакційна колегія:

О.М. Топузов, директор Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; **Л.Д. Березівська**, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; **М.В. Головка**, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент; **М.С. Вашуленко**, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор; **Н.П. Дічек**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України; **Т.М. Засекіна**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогіки НАПН України; **Уршуля Груца-Мьонскі**, доктор гуманітарних наук, Жешівський університет, м. Жешів, Польща; **Л.М. Калініна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України; **В.М. Лабунець**, доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (головний редактор); **І.О. Кучинська**, доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (заступник головного редактора); **Н.В. Гудима**, кандидат філологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (відповідальний секретар); **Н.В. Мелекесцева**, кандидат філологічних наук, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (мовний редактор); **Януш Мьонсо**, доктор габілітований, професор надзвичайний, Жешівський університет, м. Жешів, Польща; **М.А. Печенюк**, кандидат педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Л.М. Восвідко**, кандидат педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Н.В. Бахмат**, доктор педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Міжнародна наукова рада:

О.Д. Баженова, доктор мистецтвознавства, професор, Білоруський державний університет, м. Мінськ, Білорусь; **Земба Беата Анна**, доктор гуманітарних наук, Інститут педагогіки Жешівського університету, м. Жешів, Польща; **Марек Палюх**, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки, Інститут педагогіки Жешівського університету, м. Жешів, Польща; **І.М. Конет**, доктор фізико-математичних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **О.І. Локшина**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України; **О.М. Онаць**, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України; **Пйотр Яргуш**, професор, Директор Інституту малярства і художнього виховання, Педагогічний університет імені Комісії національної освіти, м. Краків, Польща; **О.І. Пометун**, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України; **Н.О. Урсу**, доктор мистецтвознавства, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.23 (2-2017). – Ч.2. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 312 с.

У збірнику наукових праць висвітлюються найбільш актуальні проблеми сучасної педагогіки та методик у галузі вищої освіти, старшої, основної, початкової школи та дошкільця. Представлено широкий спектр наукових розробок українських і закордонних дослідників.

Збірник наукових праць адресовано науковцям, педагогам, докторантам і аспірантам, студентам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку педагогічної науки.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 15071-3643Р Збірник наукових праць "Педагогічна освіта: теорія і практика" 24.04.2009 р.

Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.12.2015 р. №1328).

За достовірність фактів, назв, дат, посилань та літературних джерел тощо відповідальність несуть автори.

Редколегія та видавництво не завжди поділяють їхні погляди.

<i>Наталія Ковалевська</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ У РОБОТУ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НОВОЇ ФОРМИ СПІВПРАЦІ – СІМЕЙНИЙ КЛУБ	179
<i>Тетяна Логвін</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ПОСТАВИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	184
<i>Валентина Мартиненко</i>	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	189
<i>Олена Новак</i>	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ В ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	196
<i>Олена Олійник</i>	
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАЛАШТУВАННЯ ДИТИНИ НА ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП У ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	203
<i>Раїса Шулигіна</i>	
ФОРМУВАННЯ МЖСОБИСТІСНОЇ ЗЛАГОДИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ТЕОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	209
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	
<i>Наталія Бейліс</i>	
УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НІМЕЦЬКИХ ГАЗЕТ І ЖУРНАЛІВ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ	215
<i>Наталія Гудима</i>	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ РИТОРИКИ	220
<i>Антоніна Зваричук</i>	
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ІМЕННИКА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	224
<i>Наталія Колотило</i>	
ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ ІМЕННИКА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	229
<i>Олеся Мартіна</i>	
ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В СИСТЕМІ РОБОТИ НАД СЛОВОМ У МЕТОДИЦІ ПОЧАТКОВОГО КУРСУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	234
<i>Наталія Мелекесцева</i>	
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	239
<i>Тетяна Олинець, Леонід Гурман</i>	
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	245
<i>Дмитро Ольшанський</i>	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МЕДІАКОМУНІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	250
<i>Анжеліка Попович</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИОКРЕМЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	257

Depending on the material used during the educational game, it is considered: a) games with objects; b) desktop-printed games; c) verbal games. In addition, the games are distinguished by their significance in human life and goals: entertainment, sports (mental, physical), training, business, pedagogical.

There are different positions regarding the structure of educational activities of junior pupils in the scientific literature. It includes the following components: motivational – needs, motives, interests, aspirations that determine the desire of pupils to participate in the game; guiding – the choice of means and methods of game activity; performing – actions, operations, which enable to realize the aim of the game; control and evaluation – correction and stimulation of the game activity.

With regard to the subject “Foreign Language”, the implementation of this condition must be ensured through the selection of such didactic games, the content of which provides the training material specified in the current program and textbooks on foreign language for primary school.

Key words: game technologies, lexical competence, communicative skills, junior pupils, primary school, lesson of English.

УДК 316.774:811.111]:005.551

Дмитро Ольшанський
Dmytro Olshanskyi

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МЕДІАКОМУНІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

THE FORMATION OF THE ENGLISH LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE BY THE FUTURE PROFESSIONALS IN MEDIA COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING

У статті розглядається процес формування мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенцій з англійської мови майбутніх фахівців із медіакомунікацій. Автор висуває та обґрунтовує методичні ідеї, які повинні сприяти підвищенню рівня комунікативної компетентності та якості професійної підготовки студентів.

Ключові слова: комунікативна компетентність, фахівець із медіакомунікацій, професійна підготовка, англійська мова за професійним напрямом, зміст і засоби навчання.

Однією з важливих складових процесу професійної підготовки фахівців різних напрямів, у тому числі, спеціалістів із медіакомунікацій у закладах вищої освіти є навчання їх іноземної мови за напрямками майбутньої професійної діяльності. Відповідно до чинних методичних і нормативних документів, що регулюють навчальний процес з іноземної мови, під навчанням мови, в першу чергу, розуміють формування необхідних для ефективної комунікації іноземною мовою компетенцій, а саме: мовної, мовленнєвої та соціокультурної, що складають комунікативну компетентність студента в конкретній іноземній мові [1, с. 92]. У 21-му столітті у багатьох сферах людської діяльності користування англійською мовою стало необхідним інструментом, без якого повноцінна професійна діяльність не уявляється можливою. Це насамперед стосується сфери медіакомунікацій, у якій англійська мова посідає лідерські позиції. Англійська мова є переважним інструментом міжнародного спілкування в цій сфері; вона є основною

для інформаційних матеріалів, фахової лексики і термінології, традиційних і сучасних засобів міжнародного медіа простору.

Високі професійні вимоги до володіння англійською мовою фахівців сфери медіа комунікацій завжди були об'єктивно продиктовані специфікою їхньої діяльності: робота зі значними масивами різнопланової інформації, активна усна і писемна комунікація, яка так чи інакше виходить за межі комунікації всередині однієї національної культури і стає кроскультурною.

Сьогодні дедалі більше висуваються потреби майбутніх медійників в ефективному оволодінні ними різними видами як усного, так і писемного фахово-орієнтованого спілкування англійською мовою, зокрема, проведення інтерв'ю і репортажів з місця подій, читання та реферування різножанрової літератури й інформаційних матеріалів, підготовка публікацій, написання есе, статей, відгуків, звітів тощо.

Проблема підготовки компетентного фахівця-медійника, який би, з одного боку, добре розумівся на предметі своєї професії та володів відповідними вміннями і навичками роботи у сфері своєї діяльності, а з іншого – був готовий до професійної комунікації англійською мовою, достатньо ґрунтовно висвітлена в працях таких дослідників, як О. Жирун, А. Калмиков, Л. Нагорнюк, В. Різун, А. Станько, В. Тулупов, І. Чимерис та ін.

Водночас, зазначимо, що проблема формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери масових комунікацій в умовах сучасного інформаційного суспільства, яке постійно змінюється, не є і не може бути остаточно розв'язаною; вона потребує постійного нового теоретичного осмислення та пошуку шляхів практичної імплементації нових теоретичних положень.

Отже, в руслі нових запитів суспільства й освіти, а також у зв'язку з конструюванням змістом освіти на компетентнісних засадах та з огляду на об'єктивні потреби з урахуванням міждисциплінарних зв'язків у системі професійної підготовки фахівців ця проблема вимагає додаткового аналізу, постановки нових завдань та пошуку необхідних ефективних інструментів для їх виконання. За згаданих обставин, очевидним є виникнення об'єктивної необхідності наукового і методичного переосмислення вже дієвих теоретичних положень та методичних напрацювань, які потребують уточнень і доповнень.

Відтак, *метою* цієї статті є визначення умов ефективності процесу формування комунікативної компетентності в англійській мові майбутніх фахівців із медіакомунікацій у контексті їх професійної підготовки.

Відповідно до навчальних планів та логіки оволодіння професійними компетентностями у вищих навчальних закладах студенти, як правило, вивчають дисципліну "Іноземна мова (англійська)", починаючи з 1-го курсу. Відповідно до вимог шкільної програми та Рекомендацій з мовної освіти Ради Європи, випускники ЗНЗ після закінчення шкільного курсу навчання повинні оволодіти рівнем **B1+** або *Intermediate*. Цей рівень передбачає низку вимог до знань, умінь і навичок у володінні аспектами мовної системи та видами мовленнєвої діяльності (тобто мовної та мовленнєвої компетенції), і також соціокультурної компетенції. Ці якісні та кількісні параметри детально і чітко зафіксовані в шкільній програмі, і на них орієнтуються усі учасники навчального процесу. Проте, не зважаючи на ці формально затверджені показники і характеристики, за нашими спостереженнями, студенти-першокурсники мають значні розбіжності в індивідуальному рівні володіння мовою, що пов'язано з різними об'єктивними чинниками. Студенти закінчували різноманітні типи ЗНЗ, мають неоднаковий обсяг мовленнєвої практики, що передбачає окрім шкільної практики ще й досвід комунікації за кордоном, мовних школах та на заняттях з репетитором, нееквівалентний рівень мотивації тощо. Розкид у знаннях і вміннях може сягати від початкового рівня (значно нижче рівня, що відповідає формальним програмовим вимогам) до достатньо високого (що перевищує програмовий рівень). Та навіть у студентів, які володіють відносно високим рівнем, є завжди певні специфічні прогалини, пов'язані з тими чи іншими аспектами мови чи видами мовленнєвої діяльності.

Характеризуючи усереднений рівень комунікативної компетентності студента, необхідно звернути увагу на такі характерні моменти;

- більш впевнене володіння рецептивними видами мовлення англійською мовою, в першу чергу, читанням на фоні суттєвих недоліків продуктивних видів (говоріння і письма);
- обмеженість продуктивного словникового запасу студентів, недостатнє володіння ними лексичними, граматичними навичками усного та писемного мовлення, що не дозволяє досягти автентичності продуктивного мовлення;
- недосконалість писемного мовлення студентів унаслідок недостатньо сформованих навичок самостійної роботи, їх схильність до копіляцій і репродуктивних дій;
- перевага в комунікативному досвіді видів і способів читання, які асоціюються насамперед з оволодінням іншомовною лексикою, граматиною та тестуванням, а не з реальною комунікацією.

І хоча окреслені вище характеристики є притаманними різним студентам неоднаковою мірою з огляду на їхній індивідуальний рівень, усе ж констатуємо, що ці недоліки мають достатньо типовий характер. З огляду на сказане вище, необхідно звернути увагу на вказані моменти якнайшвидше для того, щоб закласти міцну базу для ефективного оволодіння мовленнєвими вміннями вже у професійному напрямі.

У зв'язку з цим, постає одне важливе питання методики навчання іноземних мов та теорії і методики професійної освіти, а саме, питання, що стосується змісту навчання іноземних мов (англійської мови) у вищих навчальних закладах. Чи повинна тематика мовлення у навчанні англійської мови бути повністю професійноорієнтованою (в англійській термінології *ESP* – англійська зі спеціальними цілями), чи все ж таки доцільно використовувати більш нейтральну, загальну тематику? За цим питанням автоматично випливає наступне: якою повинна бути питома вага академічно-орієнтованої тематики (*EAP* – англійська з академічними цілями) в загальному обсязі програмової тематики? В теорії і практиці навчання англійської мови за професійними напрямками існують різні підходи, які дозволяють вирішити окреслену проблему. Зазначимо, що варіант її вирішення багато в чому залежить від специфіки спеціальності. Деякі науковці та відомі практики методики навчання пропонують застосовувати аналіз потреб студентів, завдяки якому можна конструювати зміст навчання, що визначатиме використання певної тематики, лексики, граматичних засобів тощо [6, с. 53]. В нашій конкретній ситуації, тобто враховуючи специфіку напряму підготовки а також існуючу об'єктивну нерівномірність в знаннях, вміннях і навичках студентів, варто сконструювати зміст навчання, в якому б у розрізі кожної окремої теми знайшли б відображення навчальні матеріали, які задовольняли б професійні потреби студентів. Водночас, підкреслимо, що повністю відмовлятися від “загальної” англійської не є доцільним також і з міркувань комунікативних особливостей сфери медіа комунікацій: журналісти, рекламодавці, фахівці із зв'язків з громадськістю у своїй професійній діяльності вірогідно будуть мати справу з різноманітними комунікативними ситуаціями як професійного характеру, так і поза професійним контекстом.

Оскільки саме говоріння, як ми вже підкресливали, являє собою слабку ланку в комунікативній компетентності першокурсників, то формуванню умінь і навичок у цьому виді діяльності, слід, на нашу думку, приділити значну увагу. Студентська аудиторія, обладнана сучасними засобами (комп'ютери, інтерактивна дошка SMART, сучасні засоби акустики тощо), має величезний потенціал для того, щоб сформувати стійкі навички та достатньо розвинені вміння монологічного та діалогічного мовлення студентів. Завдання та види діяльності з говоріння мають бути дібрані так, щоб мотивувати студентів, відповідати їх інтересам та професійним запитам, і в жодному разі не повинні передбачати неефективні репродуктивні дії, такі як заучування напам'ять, механічні перекази текстів тощо. В сучасних підручниках з англійської мови, в курсах із підготовки до складання міжнародних іспитів *Cambridge exams*, *IELTS*, *TOEFL* такі завдання пропонуються як для діалогічного, так і монологічного мовлення; ефективні, цікаві, творчі вправи з говоріння можна знайти у великій кількості також і в посіб-

никах з англійською зі спеціальними цілями. Сучасна теорія і практика професійної підготовки виявила величезний потенціал інтерактивних технологій, активних форм і методів навчання, у тому числі ділових ігор [5, с. 185, 206]. Зокрема, за основу таких ділових ігор на заняттях із англійської мови для журналістів можуть бути взяті ситуації, що моделюють інтерв'ю, опитування громадської думки, репортаж с місця подій, прес-реліз або прес-конференцію тощо.

Сучасні електронні засоби спроможні вивести на якісно новий рівень і навчання англійської мовного аудіювання. На жаль, самий лише факт величезної кількості англійськомовних ресурсів для аудіювання, який є зараз у розпорядженні студентів завдяки Інтернету (аудіо, відео файли), не став каталізатором кардинального покращення умінь аудіювання першокурсників. Очевидно, що справді ефективними ці ресурси можуть стати лише за умови їх методично грамотного та регулярного використання викладачем, або в систематичній самостійній роботі студентів, що забезпечена відповідним методичним супроводом. Окрім навчальних аудіо та відеоматеріалів, на практичних заняттях з англійської мови є сенс у перегляді документальних фільмів, дотичних до професійної тематики фахівців медіа комунікацій, використання он-лайн сервісів на зразок *YouTube*, аудіо книг, подкастів та інших аудіо та відеоматеріалів [4, с. 85].

Як вже зазначалося вище, студенти після закінчення середнього навчального закладу у порівнянні з іншими видами мовленнєвої діяльності краще оволодівають читанням. Проте це не можна сказати про ефективність опанування студентами різними способами читання. Традиційно найбільш поширений і закарбований у пам'яті студентів, починаючи зі школи, є вид читання, який у методиці отримав назву вивчаючого. Віддаючи належне цьому виду читання, який без сумніву є ефективним засобом навчання, водночас необхідно зазначити, що для потреб комунікації та майбутньої професійної діяльності мають переважати такі способи і види читання, які асоціюються не з навчанням мови і тестуванням, а з формуванням мовленнєвих стратегій і практикою мовлення загалом. Так, необхідно збільшувати питому вагу екстенсивного читання, тобто читання великих обсягів інформації із загальним охопленням змісту прочитаного [7, с. 46]. Для майбутніх фахівців сфери медіакомунікацій актуальними в контексті екстенсивного читання можуть бути не лише твори художньої літератури, але й також статті газет, журналів та інші друковані та електронні матеріали, які є адекватними поставленим цілям і завданням. Говорячи про екстенсивне читання, необхідно звернути увагу на актуальність використання матеріалів художньої літератури. Ми вважаємо, що художню літературу дуже часто незаслужено обходять увагою, вважаючи її надто специфічною для потреб навчання іноземної мови і мовлення студентів немовних спеціальностей. Насправді, художня література є дуже ефективним засобом для формування усіх видів компетенцій у тому сенсі, що вона містить непересічні сюжети, які варті читання і обговорення. У творах сучасної художньої літератури містяться зразки сучасного мовлення і відповідних мовних засобів, а деякі твори необхідно вивчати в рамках міждисциплінарних зв'язків та професійного навчання. Так, наприклад, студентам спеціальності "Журналістика" варто запропонувати для екстенсивного читання культовий роман-антиутопію Джорджа Орвела "1984", який є також об'єктом аналізу у контексті інших профільних дисциплін. Уважаємо, що значна частка позитивного ефекту від читання текстів художньої літератури полягає в їх подальшому обговоренні, а також в порівнянні з їх екранізаціями. У питанні про користь екранізацій художніх творів для потреб навчання іноземної мови ми виходимо з того, що будь-які екранні версії, навіть не найкращі, сприяють популяризації самих творів, дають більший простір для інтерпретацій, забезпечують процес аудіювання автентичного усного мовлення.

Серед інших видів читання, які мають пріоритет для формування умінь професійного мовлення фахівців медіакомунікацій, необхідно зазначити переглядове та ознайомлювальне читання, особливо синтетичного і пошукового характеру, коли навчальне завдання передбачає опрацювання значних і різноманітних масивів джерел, в тому числі електронних. Переглядове читання, зокрема, передбачає найвищу швидкість у порівнянні з іншими видами, і діяльність студентів базуються на пошуку конкретно визначеної інформації або відповіді на певне

питання. Студентові потрібно по-перше, швидко і вправно опрацювати велику номенклатуру джерел, за рахунок чого забезпечується коректність та достовірність інформації, а по-друге – бути спроможним ефективно звести інформацію з різних джерел, виділивши головне.

Що стосується розвитку уміння письма англійською мовою, то за нашими спостереженнями, учасникам навчального процесу в цьому напрямі належить докласти великих зусиль та виконати значний обсяг роботи. Навчання комунікації англійською мовою у професійній сфері передбачає достатньо широку номенклатуру стандартних завдань. На нашу думку, велика таких завдань, які можна рекомендувати для успішного опанування майбутніми медійниками, містяться в підручниках і посібниках, призначених для підготовки студентів до складання стандартизованих міжнародних екзаменів, таких як *Cambridge FCE*, *Cambridge CAE*, *IELTS* та *TOEFL*. У вказаних матеріалах можна знайти завдання написання статей, відгуків, рецензій, рекламних буклетів, есе тощо. Як правило, для формування у студентів потрібних умінь вже розроблено і представлено численні методичні рекомендації, існують готові зразки для наслідування, але при цьому залишається значний простір для творчості і самостійності студентів. Підкреслимо, що заохочення самостійності невіддільно пов'язано з апроксимацією щодо помилок студентів, адже повна відсутність помилок у їхніх роботах і бездоганне виконання може в багатьох випадках означати факт плагіату. У зв'язку з цим необхідно вказати на те, що в методичній літературі описується ефективний підхід до поетапного формування уміння письмової мовленнєвої діяльності студентів, а саме, *process approach* [8, с.10]. Традиційно письмові роботи студентів, як правило, представляють собою кінцевий результат, який підлягає перевірці викладачем на наявність граматичних, лексичних, синтаксичних помилок та недоліків, пов'язаних з розкриттям теми, логікою викладу та структурою роботи. У процесі використання такого традиційного підходу було помічено його слабкі місця. Як правило, студентські роботи із значним рівнем недосконалості отримують адекватне оцінювання з боку викладача, ним фіксуються помилки і недоліки; при цьому сама недоскопальність констатується, але ніяк не усувається. Авторами нового підходу було запропоновано поетапне удосконалення письмових робіт студентів в результаті декількох спроб, кожна нова з яких повинна наблизити роботу до певного зразкового стану. Викладач виступає в ролі консультанта і співавтора, який зацікавлений в тому, щоб останній варіант роботи став найкращим.

Практика викладання іноземної мови у ВНЗ неодноразово демонструвала, що студенти схильні до копіїацій та репродуктивних дій під час виконання творчих письмових завдань, особливо у зв'язку з наявністю широкого спектру джерел, матеріалів і готових шаблонів в мережі Інтернет. З одного боку, не можна не вбачати в останній обставині потенційної користі для формування професійних умінь і навичок студентів, адже наявність готових зразків не лише полегшує виконання студентами поточних завдань, але й дещо стимулює до якісного їх виконання відповідно до визначених стандартів. З іншого боку, цей чинник перешкоджає значній частині студентів у формуванні навичок і умінь самостійної мовленнєвої діяльності, що може вкрай негативно позначитися на загальному рівні іншомовного писемного мовлення студентів. Якщо викладач не визначить самостійність одним із важливих критеріїв оцінювання писемної діяльності, прогрес може відбуватися дуже повільно, або зовсім не спостерігатися [2].

У процесі професійної підготовки фахівців у сфері медіакомунікацій важлива роль відводиться формуванню їхньої іншомовної соціокультурної компетенції. За нашими спостереженнями, знання з країнознавства англійської мови, тобто відомості про культуру, історію, географію, політичний устрій, суспільство, видатних діячів, традиції і святкування тощо дуже часто становить слабку ланку в сумі загальних знань випускника середньої школи і в знаннях і вміннях, отриманих на уроках англійської мови. Тим більше, ми не можемо уявити кваліфікованого журналіста чи фахівця в галузі реклами і зв'язків з громадськістю, недостатньо обізнаного з країнознавчими та лінгвокраїнознавчими нюансами іноземної мови, яка слугує інструментом професійної діяльності. Назви реалій, власні назви, так звана "безеквівалентна лексика" (що не має аналогів в рідній мові і може бути зрозуміла лише тоді, коли передана

описово), завжди становила своєрідну білу пляму для наших студентів. Нерідкими є випадки, коли студенти некоректно вимовляють назви американських штатів, назви міст і країн світу, імена видатних особистостей тощо. Причина проста – діє так звана міжмовна інтерференція, внаслідок якої вже сформований образ слова в рідній мові перешкоджає його коректному вживанню в іншомовному мовленні.

Розв'язання вище означених проблем можливе в декількох напрямках. У першу чергу, фахівці у сфері медіакомунікацій повинні максимально ознайомитись із соціокультурною стороною англомовних засобів масової інформації. Так, студенти можуть вивчити структурні особливості англомовних газет і журналів та їх різновиди на прикладі конкретних популярних британських та американських видань, специфіку англомовних телевізійних жанрів, популярних шоу і передач, формат телевізійних новин *BBC* та *CNN*, відомі прізвища телевізійних зірок тощо. Важливо підкреслити, що англомовні медіа ресурси за обсягом складають лівову частку від усіх медіа ресурсів, а з точки зору якості і професійності англомовні медіа у багатьох випадках можуть розглядатися як певний стандарт. Саме тому вбачаємо завдання викладачів англійської мови у створенні сприятливих умов для засвоєння студентами нових термінів і явищ, моделей ділової поведінки, що складають професійну і соціокультурну сторону англомовного спілкування.

Іншомовна комунікація студентів у навчальному процесі не обов'язково повинна обмежуватися лише їхньою вузькопрофесійною сферою, і тому хочемо звернути увагу на значний потенціал літератури та художніх фільмів для формування соціокультурної компетенції студентів. Уважаємо, що викладачі повинні мати у своєму арсеналі перелік художніх фільмів та творів художньої літератури, які з одного боку відбивають програмову тематику, а з іншого – узгоджуються із професійними темами та інтересами студентів. Такі твори і фільми можуть бути рекомендовані для самостійного ознайомлення студентами та опрацювання змісту за задалегідь визначеними схемами і наданими рекомендаціями. Необхідно підкреслити, що значна кількість літературних творів і художніх фільмів варті уваги тому, що вони ефективно репрезентують професійну та іншомовну мовленнєву діяльність носіїв мови в соціокультурному контексті. Ознайомлюючись із змістом цих джерел, студенти мають змогу не лише оволодіти певними термінами чи національно-маркованою лексикою, але й безпосередньо зануритись у відповідне культурне середовище і мовленнєві ситуації, побачити чи відчути характерні проблеми, з якими мають справу члени цієї спільноти, уявити себе на їхньому місці. Особливе значення для майбутніх медійників, на нашу думку, мають художні фільми (особливо ті з них, які є екранними версіями літературних творів), у яких піднімаються питання професійності, журналістської етики, принципності, громадянської гідності (*Killing Fields, All the President's Men, Citizen Kane, Switching Channels, Nothing but the Truth, Shattered Glass, Broadcast News etc.*)

Ознайомлюючись із популярними англомовними інформаційними ресурсами в режимі реального часу, студенти мають змогу вивчити найкращі моделі і зразки зарубіжної журналістики, зокрема, таких інформаційних гігантів, як *BBC* та *CNN*, вивчити стилі роботи авторитетних професіоналів, їх мовну поведінку та манеру під час проведення репортажу, інтерв'ю тощо. Саме в такі моменти на аудиторних заняттях студенти можуть максимально використати або закріпити вже отримані знання і компетентності з теорії і практики професійної діяльності, послуговуючись іншим кодом спілкування, що органічно і раціонально "підключає" міждисциплінарні зв'язки [3, с. 10].

Отже, з огляду на висловлені вище ідеї та міркування, можна зробити певні висновки. Умовами ефективності процесу формування комунікативної компетентності в англійській мові майбутніх фахівців з медіакомунікацій у контексті їх професійної підготовки є такі:

1. Формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців у сфері медіакомунікацій слід здійснювати на мовленнєвому матеріалі як загальної, так і професійно-орієнтованої тематики, здійснивши попередньо аналіз мовленнєвих потреб студентів.

2. З метою навчання говоріння активно використання ділових ігор, за основу яких варто брати ситуації, що моделюють ситуації професійного спілкування, наприклад, інтерв'ю, опитування громадської думки, репортаж з місця подій, прес-реліз або прес-конференцію тощо.

3. Доцільність навчання аудіювання та читання на основі сучасних автентичних матеріалів (друкованих та електронних), у тому числі професійно-орієнтованих, використання з цією метою художньої та фахово-орієнтованої літератури, художніх та документальних фільмів.

З метою навчання письма використання таких матеріалів та видів роботи, які максимально сприяють самостійності студентів та запобіганню плагіату, поетапному формуванню в них навичок та умінь виражати думки в письмовій формі для адекватного виконання стандартних професійних завдань.

Ознайомлення студентів із соціокультурною стороною професійного мовлення на основі використання автентичних друкованих та електронних засобів.

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273с. – Режим доступу: kievskiy-ruo.edu.kh.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.doc
2. Киричок И.В., Павленко Т.Б.. Студенческий плагиат: причины и предупреждение. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро. НТБ ДНУЗТ, 1-2 грудня 2016 року.
3. Литвиненко О.В., Лалазарова Л.О. Взаємодія викладачів іноземних мов і спеціальних дисциплін на початковому етапі навчання іноземної мови професійного спрямування. Вісник ХНАДУ. Вип. 65-66., 2014. – С. 9–15.
4. Михайлик О.П. Інтенсифікація процесу навчання іноземної мови студентів непрофільних спеціальностей за допомогою соціального сервісу YouTube // Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах: Матеріали науково-методичного семінару (м. Київ, 8 грудня 2016 року). – К. : ФОП Кандиба Т.П., 2017. – 150 с.
5. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О. ; НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД "ЕКМО", 2011. – 320 с.
6. Hutchinson T., Waters A. English for specific purposes. – CUP. 1987. – 220 p.
7. Nuttall C. Teaching Reading Skills in a Foreign Language. Heinemann. Oxford. 1991. – 183 p.
8. Raimes A. Techniques in teaching writing. – OUP. 1983. – 164 p.

The article presents the analysis of the process of the communicative competence formation in the English language by future specialists in media communication. The author suggests the ideas, methods and techniques which are supposed to increase both the level of students' communicative competence and the quality of their professional training in general. It is suggested that their communicative competence must be built up on the base of both general and professional topics and materials whereas it is recommended to carry out a preliminary analysis of the students' communicative needs. In order to develop speaking skills, active use of professional games and role plays should be employed, especially those which model the situations of professional communication, e.g. interviews, opinion polls, news reports, press-releases and conferences, etc. One of the suggested ideas states that teaching listening and reading skills should be done on the base of modern authentic materials and those professionally-oriented in particular, feature and documentary films, professional literature and fiction. It is also emphasized that for writing skills it is advisable to use such activities that encourage students to act independently and not allow plagiarism in students' writing works, thus enabling students to fulfill standard professional tasks adequately in the future. Finally, the introduction of students to the socio-cultural aspects of their professional communication in the English language is another important condition for the efficiency of their professional training.

The latter must be implemented with the use of authentic materials, both printed and electronic ones, including the Internet resources which serve as popular tools of professional communication in the media. Learning about popular English-speaking information resources, the students are introduced to the best models of foreign journalism such as BBC and CNN, they can observe and model the styles of prominent professionals, their language behavior which could make another important part of their communicative and professional competence.

Key words: *communicative competence, specialists in media communication, professional training, professional communication, communicative skills.*

УДК 378.016:811.161. 2'38

*Анжеліка Попович
Anzhelika Popovych*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІОКРЕМЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

THEORETICAL ASPECTS IN THE SELECTION OF APPROACHES TO TEACHING IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER SCHOOL

У статті узагальнені роздуми дослідників про підхід до навчання як одну з основних лінгводидактичних категорій, охарактеризовані погляди педагогів та лінгводидактів на класифікацію підходів до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах й у вищій школі. Визначені й потлумачені критерії розмежування підходів до навчання й принципів навчання. Увага зацентована на підходах до навчання стилістики у вищій школі.

Ключові слова: *підхід до навчання, принцип навчання, лінгводидактична категорія, вища школа, лінгводидактика, методика навчання стилістики.*

У методиці навчання будь-якої дисципліни у вищій школі наявні компоненти, які взаємопов'язані між собою й утворюють цілісність, – мета і завдання, підходи до навчання, зміст, процес навчання, принципи, методи, засоби, організаційні форми й результати навчання.

Підхід до навчання – це одна з основних лінгводидактичних категорій, яка посідає найвищий щабель з-поміж інших понять, і реалізується через певні принципи навчання, методи, прийоми, засоби й організаційні форми навчання.

Загальнопедагогічні й дидактичні площини поняття “підхід до навчання” потлумачені в працях Н. Бібік, Н. Бордовської, С. Вітвицької, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Краєвського, В. Кременя, Н. Ничкало, П. Підкасистого, О. Савченко, Г. Селевка, С. Сисоевої, А. Хуторського, психологічні й філософські – у розвідках К. Абульханової-Славської, О. Асмолова, Г. Балла, І. Беха, І. Зимньої, О. Леонтьєва, А. Петровського, С. Подмазіна, І. Якиманської та інших.

На підходи до навчання звертали увагу дослідники педагогіки вищої школи, зокрема А. Алексюк, С. Вітвицька, В. Гладуш, З. Курлянд, Г. Лисенко, А. Минбаєва, З. Нігматов, З. Слєпкань, Т. Туркот, Д. Чернилевський і методики викладання у вищій школі – Л. Гербик, В. Нагаєв, Г. Козлова, С. Лебєдинський та інші.

У своїх студіях підходи до навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах описували В. Бадер, З. Бакум, Л. Варзацька, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, І. Гудзик, Г. Дідук-Ступ'як, Т. Донченко, Р. Дружененко, В. Загороднова, С. Караман, І. Кучеренко, О. Кучерук, Г. Лещенко, В. Луценко, Л. Мамчур, А. Нікітіна, С. Омельчук, Н. Остапенко, М. Пентиліюк, В. Сидоренко, Т. Симоненко, Г. Шелєхова, І. Хом'як, О. Хорошковська, Н. Янчук,